

Tryggare i vårddyrket –

en översyn av vissa frågor inom utbildning till
sjuksköterska och barnmorska
(SOU 2022:35)

Fredagen den 17 juni 2022

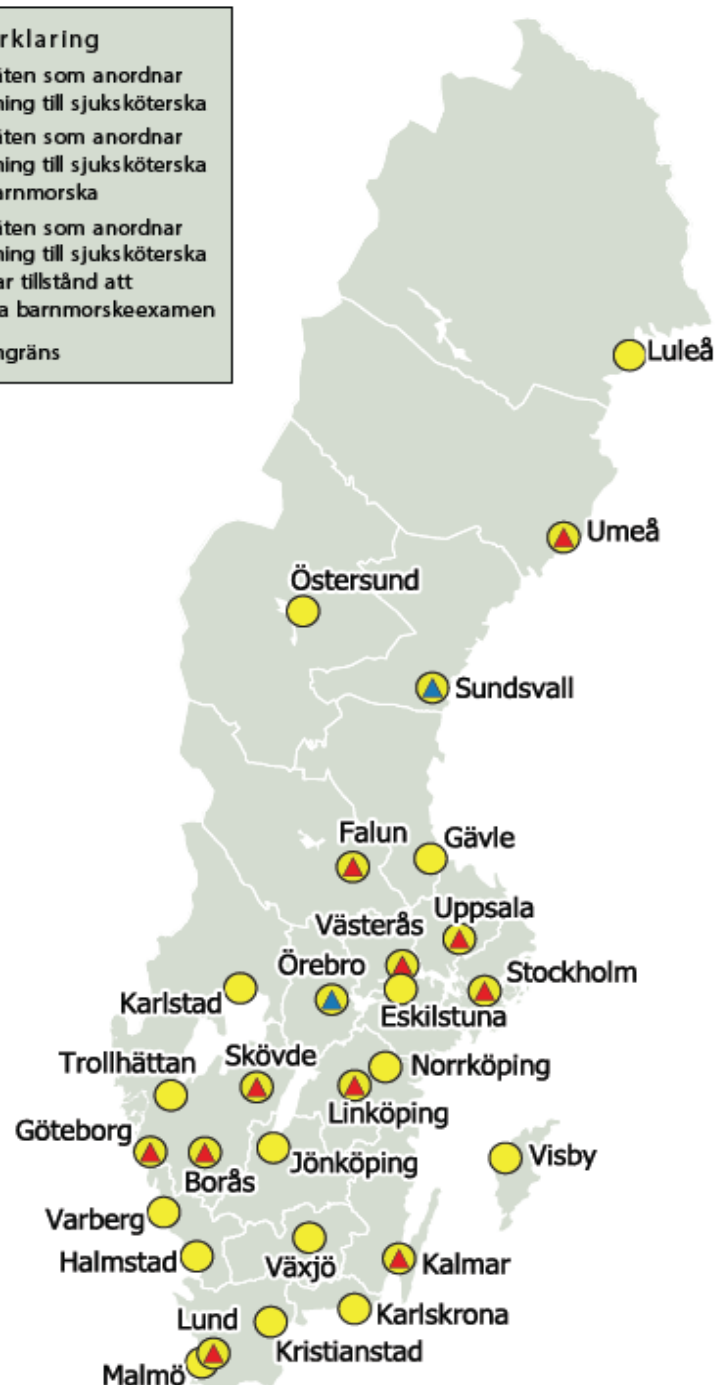

Uppdrag

1. Reglera antalet timmar utbildning till bl.a. sjuksköterska och barnmorska enligt ett EU-direktiv
2. Undersöka förutsättningarna för hälso- och sjukvårdens huvudmän att medverka i verksamhetsförlagd utbildning (VFU) inom utbildningarna
3. Ta ställning till om målen för sjuksköterske- och barnmorskeexamen behöver ändras och i så fall föreslå nya eller ändrade examensmål

Teckenförklaring	
	Lärosäten som anordnar utbildning till sjuksköterska
	Lärosäten som anordnar utbildning till sjuksköterska och barnmorska
	Lärosäten som anordnar utbildning till sjuksköterska och har tillstånd att utfärda barnmorskeexamen
	Regiongräns

- 25 lärosäten anordnar utbildning till sjuksköterska som är en 3-årig utbildning på grundnivå (16 000 studenter).
- 12 lärosäten anordnar utbildning till barnmorska som är en 1,5-årig påbyggnadsutbildning på avancerad nivå (525 studenter).

Uppdrag

- 1. Reglera antalet timmar utbildning till bl.a. sjuksköterska och barnmorska enligt ett EU-direktiv**

EU-direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer

- Syftet med EU-direktivet är att underlätta rörligheten inom EU för den som vill utöva ett reglerat yrke
 - Det innebär bl.a. att utbildningen till vissa yrken erkänns automatiskt
 - Ett automatiskt erkännande bygger på att utbildningen samordnats inom EU
 - Bland annat finns minimikrav på utbildningens omfattning i antal timmar

EU-direktivets krav tydliggörs i högskoleförordningen

- I Sverige regleras utbildningens omfattning i högskolepoäng.
- EU-kommissionen vill att utbildningens omfattning i antal timmar ska tydliggöras i nationell författning.
- **Utredningen föreslår** att kravet på att utbildning till bl.a. sjuksköterska och barnmorska ska omfatta ett visst antal timmar regleras i en ny bilaga till högskoleförordningen.

EU-direktivets krav tydliggörs i högskoleförordningen (forts.)

- Det är lärosätenas ansvar att säkerställa att kravet uppfylls. Vissa centrala begrepp tydliggörs därför i regleringen och i betänkandet (timme, kurs, schemalagd tid etc.).
- Regleringen är *inte* i linje med hur svensk högskoleutbildning normalt styrs, men den behövs för att tydliggöra att Sverige uppfyller EU-direktivets krav.
- Förslaget innebär *inte* en generell reglering av begreppen timme eller klinisk utbildning i högskolan.

EU-direktivets krav tydliggörs i högskoleförordningen (forts.)

- **Utredningen bedömer** att utbildningarna inte behöver förlängas med anledning av EU-direktivets krav på omfattningen i antal timmar och fördelningen mellan teori och praktik.

Uppdrag

1. Reglera antalet timmar utbildning till bl.a. sjuksköterska och barnmorska enligt ett EU-direktiv
- 2. Undersöka förutsättningarna för hälso- och sjukvårdens huvudmän att medverka i verksamhetsförlagd utbildning (VFU) inom utbildningarna**

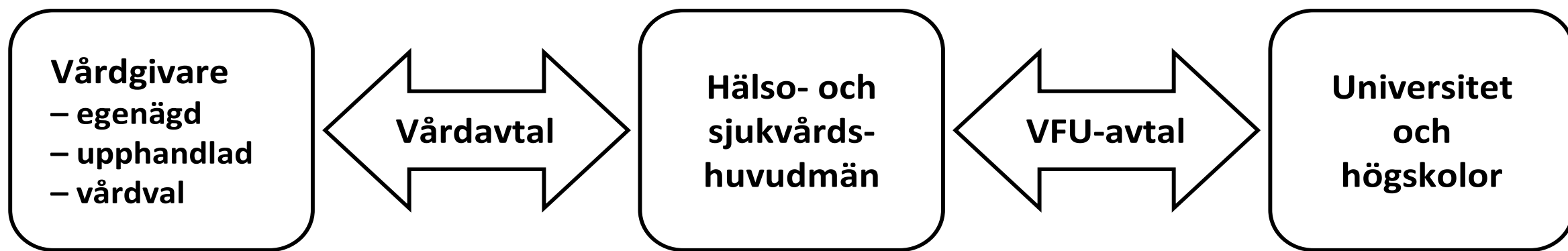
Förutsättningar för medverkan i VFU

- Universitet och högskolor utformar utbildningen för att ge studenterna förutsättningar att nå målen för examen.
- Delar av utbildningen förläggs även i hälso- och sjukvårdsverksamheter, s.k. verksamhetsförlagd utbildning (VFU).
- Det finns inte något krav i författning på att hälso- och sjukvårdshuvudmän (regioner och kommuner) ska medverka i VFU utan medverkan i VFU regleras i avtal med universitet och högskolor (*VFU-avtal*).

Förutsättningar för medverkan i VFU (forts.)

Huvudmännens medverkan i VFU förutsätter att de i *vårdavtalen* ställer krav på vårdgivare att medverka i VFU.

För privata vårdgivare (upphandlad vård, vårdval) behöver krav på medverkan i VFU också framgå av upphandlingsdokumenten (förfrågningsunderlagen).

Förutsättningar för medverkan i VFU (forts.)

- **Utredningen bedömer** att medverkan i VFU underlättas om vårduppdraget enligt hälso- och sjukvårdslagen kompletteras med ett *utbildningsuppdrag* enligt förslag från en tidigare utredning (Samordnad utveckling för god och nära vård, SOU 2020:19).

Förutsättningar för medverkan i VFU (forts.)

VFU-avtalen:

- Utredningen har gått igenom ett drygt hundratal VFU-avtal.
- Det finns exempel på olika partskonstellationer.
- Medverkan i VFU påverkas av avtalsvillkoren.

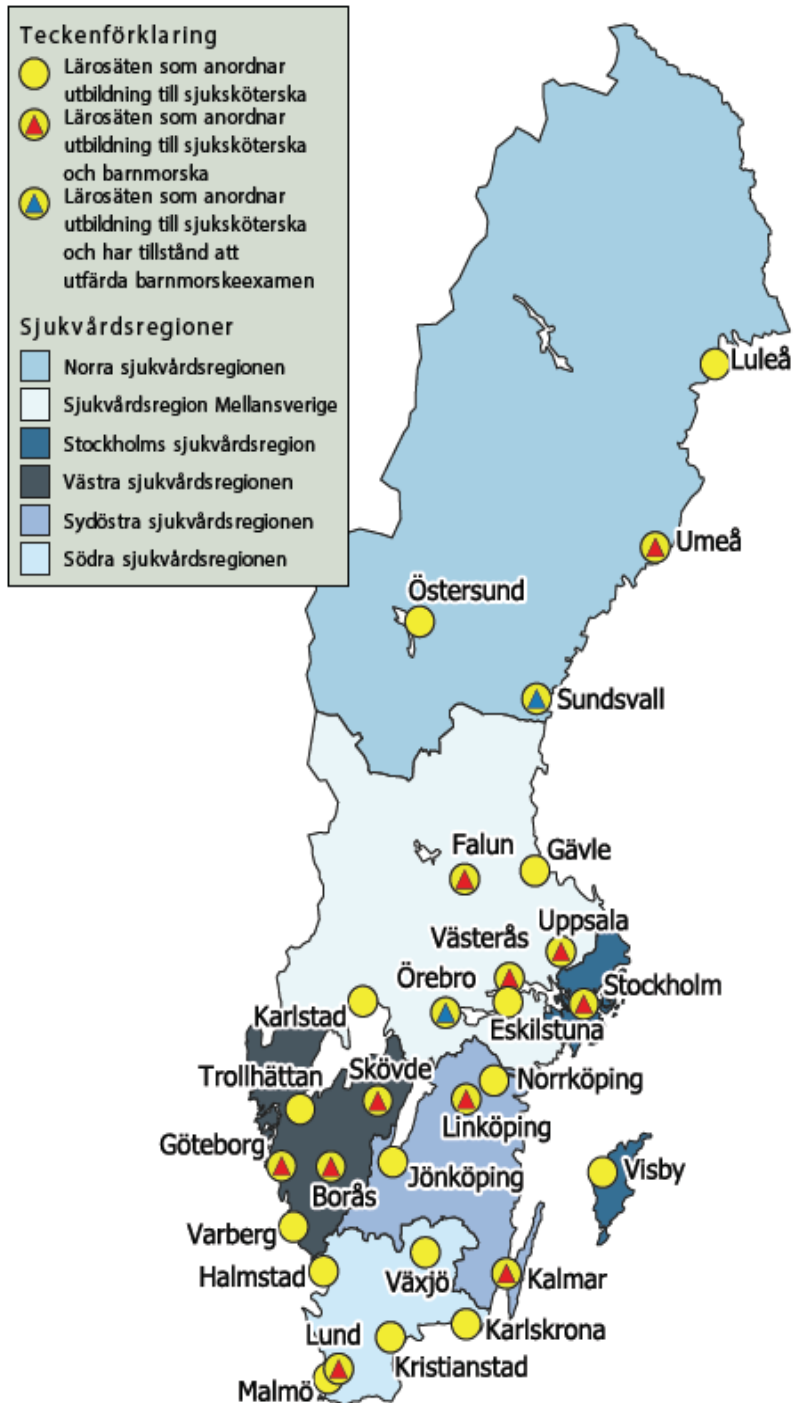

Förutsättningar för medverkan i VFU (forts.)

Avtalsvillkor som påverkar medverkan i VFU:

- *var* utbildningen kan förläggas
 - VFU behöver kunna förläggas hos flera vårdgivare och i flera verksamheter
- villkor som rör verksamhetens *planering*
 - tydliga och uppföljningsbara planeringsvillkor behövs i VFU-avtalen
- villkor som rör *handledning* av studenter
 - flexibla handledningsvillkor behövs i VFU-avtalen

- Ökad medverkan i VFU förutsätter samverkan på nationell och regional nivå.
- *Nationella vårdkompetensrådet (NVKR)* bör tillföras medel för ökat kanslistöd till uppbyggnaden av de sjukvårdsregionala råden.

Förutsättningar för medverkan i VFU (forts.)

Medverkan i VFU avgörs dock ytterst av *verksamheternas förutsättningar*:

- arbetsmiljö – bemanning
- incitament för handledning
- tid för handledning
- tillgången på erfarna sjuksköterskor/barnmorskor

VFU inom sjuksköterskeutbildningen

- EU-direktivet reglerar fördelningen mellan teori och praktik i timmar för sjuksköterskeutbildningen men inte för barnmorskeutbildningen.
- **Utredningen föreslår** att lärosätena ska få i uppdrag att utveckla flexibla handledningsmodeller och VFU-kurser för fler verksamheter inom hälso- och sjukvården.
- **Utredningen bedömer** att utbildning till sjuksköterska bör avslutas med ett nationellt kliniskt slutprov.

Uppdrag

1. Reglera antalet timmar utbildning till bl.a. sjuksköterska och barnmorska enligt ett EU-direktiv
2. Undersöka förutsättningarna för hälso- och sjukvårdens huvudmän att medverka i verksamhetsförlagd utbildning (VFU) inom utbildningarna
- 3. Ta ställning till om målen för sjuksköterske- och barnmorskeexamen behöver ändras och i så fall föreslå nya eller ändrade examensmål**

Examensmålen förtydligas

- Examensmålen behöver förtydligas utifrån förändringarna i hälso- och sjukvården.
- Examensmålen förtydligas genom att ett eget mål införs eller ett tillägg görs till befintligt mål.
- **Sjuksköterskeexamen:**
 - Kunskaper inom området omvårdnad
 - Patientsäkerhet
 - Personcentrerat förhållningssätt
 - Digitala verktyg och arbetssätt
 - Interprofessionellt teamarbete
- **Barnmorskeexamen:**
 - Begränsade förändringar för barnmorskor
 - Förtydligandena i målen för sjuksköterskor får betydelse för barnmorskor

En väg framåt för barnmorskeutbildningen

Utanför utredningens uppdrag:

Behövs en längre barnmorskeutbildning av andra skäl än EU-direktivet?

Kunskapsunderlag ska tas fram som grund för ett ställningstagande:

- Uppdrag till UKÄ att se över dagens påbyggnadsutbildning.
- Uppdrag till Socialstyrelsen att utreda behovet av ett bredare barnmorskeyrke inom hälso- och sjukvården.

Utredningens slutsatser sammanfattningsvis

1. föreslår en reglering av antalet timmar utbildning till bl.a. sjuksköterska och barnmorska enligt ett EU-direktiv
2. beskriver förutsättningarna för huvudmännens medverkan i VFU och föreslår att lärosätena får i uppdrag att utveckla VFU-kurser för fler verksamheter
3. föreslår några förtydliganden i examensmålen för sjuksköterska och barnmorska
4. föreslår att kunskapsunderlag ska tas fram som grund för ett ställningstagande till barnmorskeutbildningens framtida utformning

